

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

Р І Ш Е Н Н Я

КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

у справі за конституційним зверненням громадянина Скорохода Василя Васильовича щодо офіційного тлумачення словосполучення „пенсіонерів по старості“, яке міститься в абзаці шостому статті 125 Житлового кодексу Української РСР

м. К и ї в
11 червня 2014 року
№ 6-рп/2014

Справа № 1-2/2014

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича – головуючого,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича – доповідача,
Касмініна Олександра Володимировича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Стецюка Петра Богдановича,
Шевчука Станіслава Володимировича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним зверненням громадянина Скорохода Василя Васильовича щодо офіційного тлумачення словосполучення „пенсіонерів по старості“, яке міститься в абзаці шостому статті 125 Житлового кодексу Української РСР (далі – Кодекс).

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 42, 43 Закону України „Про Конституційний Суд України“ стало конституційне звернення громадянина Скорохода В.В.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 94 Закону України „Про Конституційний Суд України“ є наявність неоднозначного застосування судами України словосполучення „пенсіонерів по старості“, яке міститься в абзаці шостому статті 125 Кодексу.

Заслухавши суддю-доповідача Гультая М.М. та дослідивши матеріали справи, у тому числі позиції, які висловили Верховний Суд України, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Міністерство юстиції України, Міністерство соціальної політики України, Пенсійний фонд України, науковці Державної установи „Інститут геронтології ім. Д.Ф. Чеботарьова НАМН України“, Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Львівського національного університету імені Івана Франка, Науково-дослідного інституту праці і зайнятості населення Міністерства соціальної політики України і Національної академії наук України, Національного університету „Києво-Могилянська академія“, Національного університету „Одеська юридична академія“, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Громадянин Скороход В.В. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення словосполучення „пенсіонерів по старості“, що міститься в абзаці шостому статті 125 Кодексу, який передбачає віднесення пенсіонерів по старості до переліку осіб, яких не може бути виселено з службових жилих приміщень без надання іншого жилого приміщення, в аспекті питання, чи є пенсіонерами по старості особи, яким відповідно до статті 55 Закону України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи“ від 28 лютого 1991 року № 796–XII зі змінами (далі – Закон № 796) призначена пенсія із зменшенням пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“ від 9 липня 2003 року № 1058–IV зі змінами (далі – Закон № 1058).

Автор клопотання, посилаючись на судові рішення, вказує, що в одних випадках суди, застосовуючи положення абзацу шостого статті 125 Кодексу,

не визнавали осіб, яким пенсія призначалася із зменшенням пенсійного віку, пенсіонерами по старості і виселяли їх з службових жилих приміщень без надання іншого жилого приміщення, а в інших випадках – відмовляли у задоволенні позовів про виселення таких пенсіонерів з наданих їм у користування службових жилих приміщень, вважаючи їх пенсіонерами по старості.

Неоднозначне застосування судами України словосполучення „пенсіонерів по старості“, яке міститься в абзаці шостому статті 125 Кодексу, на думку Скорохода В.В., порушує його право на житло, встановлене статтею 47 Основного Закону України.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи порушені в конституційному зверненні питання, виходить з того, що Україну проголошено соціальною, правовою державою, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини визначено головним обов'язком держави.

Згідно зі статтею 47 Конституції України кожен має право на житло; держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду; громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону; ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду.

Право на житло передбачено в міжнародно-правових актах Організації Об'єднаних Націй та Ради Європи. У Загальній декларації прав людини 1948 року визначено, що кожна людина має право на житло (пункт 1 статті 25). У Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права 1966 року держави-учасниці визнали право кожного на достатній життєвий рівень, у тому числі на житло (пункт 1 статті 11).

Зазначене право наведено в пункті 31 частини I та конкретизовано у статті 31 частини II Європейської соціальної хартії (переглянутої) 1996 року (далі – Хартія), ратифікованої Законом України „Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої)“ від 14 вересня 2006 року № 137-V. Відповідно до статті 31 частини II Хартії держави

зобов'язуються вживати заходів, спрямованих на сприяння доступів до житла належного рівня; встановлювати на житло ціни, доступні для малозабезпечених осіб.

2.1. Право на житло здійснюється громадянами в порядку, визначеному Кодексом, законами та іншими нормативно-правовими актами України. З метою забезпечення цього права в житловому законодавстві України передбачено надання службових жилих приміщень. Такі приміщення призначаються для заселення громадянами, які у зв'язку з характером їх трудових відносин повинні проживати за місцем роботи або поблизу від нього (частина перша статті 118 Кодексу). У статті 124 Кодексу визначено, що робітники і службовці, що припинили трудові відносини з підприємством, установою, організацією, підлягають виселенню з службового жилого приміщення з усіма особами, які з ними проживають, без надання іншого жилого приміщення. Разом з тим абзацом шостим статті 125 Кодексу встановлено, що без надання іншого жилого приміщення у випадках, зазначених у його статті 124, не може бути виселено, зокрема, пенсіонерів по старості.

У законодавстві СРСР використовувалися поняття „пенсія по старості“ та „пенсіонер по старості“, системний аналіз яких дає підстави стверджувати, що пенсіонерами по старості вважалися особи, яким призначалася пенсія за віком, у тому числі на пільгових умовах та із зменшенням пенсійного віку.

2.2. В Україні правове регулювання відносин пенсійного забезпечення здійснюється на підставі Основного Закону України, відповідно до якого виключно законами України визначаються форми і види пенсійного забезпечення (пункт б частини першої статті 92 Конституції України). Умови та порядок призначення, перерахунок і виплата пенсій встановлюються Законом України „Про пенсійне забезпечення“ від 5 листопада 1991 року № 1788–XII зі змінами (далі – Закон № 1788), Законом № 1058, Законом № 796 та іншими законами України.

Окремим видом трудової пенсії є пенсія за віком (пункт „а“ статті 2 Закону № 1788). За статтею 26, пунктами 3, 7² розділу XV „Прикінцеві

положення“ Закону № 1058, статтею 55 Закону № 796 умовами призначення пенсії за віком, у тому числі із зменшенням пенсійного віку, є досягнення особою певного віку та наявність необхідного страхового стажу роботи. Згідно з частиною першою статті 55 Закону № 796 особам, які працювали або проживали на територіях радіоактивного забруднення, пенсії надаються із зменшенням пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону № 1058.

Досягнувши передбаченого в законодавстві України пенсійного віку та маючи необхідний страховий стаж роботи, працівники отримують право на пенсію за віком. Реалізуючи це право, вони набувають статусу пенсіонера за віком. Конституційний Суд України виходить з того, що зміна в законодавстві поняття „пенсія по старості“ на „пенсія за віком“ не може погіршувати правове становище осіб, які потребують соціального захисту, зокрема пенсіонерів, які не підлягають виселенню з службових жилих приміщень без надання іншого жилого приміщення згідно з абзацом шостим статті 125 Кодексу.

Отже, до пенсіонерів по старості за абзацом шостим статті 125 Кодексу віднесено осіб, яким відповідно до законодавства України призначено пенсію за віком, у тому числі із зменшенням пенсійного віку згідно зі статтею 55 Закону № 796.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 51, 62, 63, 66, 67, 69, 95 Закону України „Про Конституційний Суд України“, Конституційний Суд України

в и р і ш и в:

1. В аспекті конституційного звернення словосполучення „пенсіонерів по старості“, що міститься в абзаці шостому статті 125 Житлового кодексу Української РСР, відповідно до якого пенсіонери по старості не можуть бути виселені з службових жилих приміщень без надання іншого жилого приміщення, необхідно розуміти так, що до пенсіонерів по старості, крім осіб, яким згідно з законодавством України призначено пенсію за віком, віднесено також осіб, що вийшли на пенсію за віком із зменшенням пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України

„Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“ від 9 липня 2003 року № 1058–IV зі змінами, зокрема, на підставі статті 55 Закону України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи“ від 28 лютого 1991 року № 796–XII зі змінами.

2. Рішення Конституційного Суду України є обов’язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у „Віснику Конституційного Суду України“ та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ